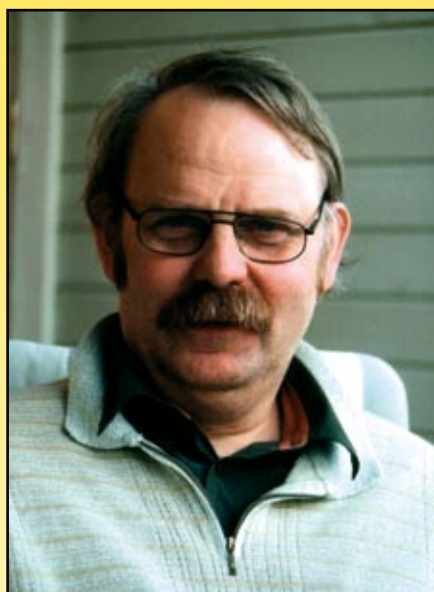

För nybörjare **I bigården** och veteraner

Juni

I juni går mycket av arbetet med bina ut på att behålla kontrollen, det vill säga i klartext, undvika att bina svärmar och flyger bort. Regelbundna kontroller är därför nödvändiga, de kan göras på olika vis.

ARNE JOHANSSON

Att göra en grundlig undersökning var 7-10 dag för att leta viceceller är en metod. Man kan studera trafiken på flustret, om bina inte längre arbetar så målmedvetet kan det vara något på gång.

Min gamla mentor Folke lyssnade på ljudet i bisamhällena för få hjälp att avgöra om bisamhällena skulle svärma. Han hade monterat in mikrofoner i varje bikupa, dragit kabel till köket och kunde med hörlurar lyssna på de olika bisamhällena. När de skulle till att svärma hördes en särskild "svärmton" enligt honom.

Undvik svärmar

Att släppa ifrån sej svärmar är inte bra. Det drabbar ekonomiskt därför att det försvinner bin och skörden på ett avsvärmat samhälle blir dålig. Dessutom är det inte populärt med svärmar som kan sätta sej i tex skorstenar. De flesta biodlare har väl blivit uppringda av förskrämda villaägare som har fått en svärm. Någon form av organisation för att ta hand om vildsvärmar är önskvärt, kanske en

telefonlista i föreningen som också kan finnas hos Anticimex och polis. Det är i vårt intresse att vildsvärmar kommer bort på ett eller annat sätt, inte minst för att reinvasionsstrycket av varroa blir lägre.

Motverka svärmning

Faktorer som påverkar svärmviljan är många. Det finns stora genetiska skillnader och svärmtröghet lär vara en egenskap med låg arvbarhet. Dessutom är det så att varje gång man tar in en svärm och inte byter drottning, så har man premierat svärmvillighet, men visst är det frestande att låta en stor och fin ungdrottning gå kvar.

Utrymmet är viktigt, det ska alltid finnas plats för äggläggning och är det ett bra drag måste det finnas plats för honungen så att de inte täpper till yngelrummet. Vid denna tid ska man inte vara rädd att sätta på lådor, gärna

med mellanväggar så att bina får utlopp för sin bygglust. Överhuvudtaget är trängsel inte bra. Det finns dom som tar bort en ram i yngelrummet så att kakgatorna blir bredare och bina upplever mindre trängsel, själv tror jag att god ventilation gör att bina känner sej mindre trångbodd.

Om det blir stora variationer i äggläggningen är det inte bra. Under en period med dåligt väder går äggläggningen ner, det resulterar i färre larver att mata och ett fodersaftöverskott som kan användas till att mata upp drottningceller. Humlor föder upp könsdjur på sensommaren innan draget tar slut, det kanske ligger i binas natur att göra något liknande om de tror att draget är på upphållningen. Att helt undvika svärmning är svårt, det är nog bara de som inte tittar efter som kan påstå att de inga svärmar får.

Svärmande bin är ett skådespel som man unnar en biodlare att få uppleva åtminstone någon gång.

hinna ångra sej. Det är inte alltid klara besked, informationen måste tolkas erfarenhetsmässigt bl.a. med hänsyn till svärmlystna-

den hos de bin man har.

Om jag ser ett allvarligt menat försök att svärma delar jag samhället på följande vis. Botten och hellådan ställs vid sidan, en ny botten och en ny hellåda sätts på den gamlas plats sen går jag igenom 3/4-lådan. Ser jag drottningen där flyttar jag över henne till gamla hellådan. Jag tittar på ynglet i 3/4-lådan. Om det finns gott om ägg eller dagsgamla larver tar jag bort alla uppdagna celler. Om det inte finns

ägg eller dagsgamla larver, det brukar vara så att drottningen inför svärmning bantar ner sej och minskar äggläggningen, så sparar jag en fin cell. Den gamla hellådan som troligen har den gamla drottningen (jag såg henne inte i 3/4-lådan) flyttas helst till en annan bigård så får de behålla dragbina och kan utvecklas bekymmersfritt för mig. De får stå med öppet fluster tills det är dags att åka ifrån bigården. Under tiden flyger en del bin hem men det gör inget. När jag ska åka stoppar jag i en skumplastbit i flustret och åker. Är det en kort transport på kanske 15-20 min klarar de sej utan särskild ventilation. Förutsatt att det är lugna bin som inte hetsar upp sej i onödan.

Ursprungssamhället kan behöva kontrolleras efter 5-6 dagar ifall de hade några ägg och kan dra upp nya celler. I den nya hellådan ska det vara åtminstone några utbyggda ramar. Bina kan ibland vara ovilliga att utvidga yngelklotet neråt så ibland måste man låta lådorna byta plats för en tid. Det vill säga 3/4-lådan underst några veckor när den nya drottningen kommit igång med äggläggningen. Det

Regelbundna kontroller

Vi ska inte glömma bort att ur binas synpunkt är svärmning bra, det är deras sätt att föröka sej. Dessutom kanske bina genom att svärma mycket och ofta till och med kan klara sådana problem som varroa.

Men för biodlaren är det negativt så jag gör regelbundna kontroller, det måste ändå göras för att skära bort drömlarver för varroabekämpning. Redan där får man en indikation om läget, har de inte byggt ut det jag skar bort förra gången ska man bli misstänksam. Mitt yngelrum består av en hellåda Langstroth (rammått 448x232mm) nederst och en 3/4-låda (rammått 448x159mm) ovanpå. Om jag faller upp 3/4-lådan så jag kan se undersidan och kanske ger lite rök, så kan man tack vare den smala underlisten se nederdelen av vaxkakan. Eftersom bina helst sätter sina svärmceller på den lite avrundade nederdelen av vaxkakan kan man vara rimligt säker på att finns det inga celler där finns det inga någon annanstans heller.

Delning av samhället

Ser man då flera långt uppdagna vixceller är saken klar, samhället vill svärma. Men hur gör man om det är en enskild cell eller några cellbottnar med ägg? Då kan det vara stilla byte på gång eller om det bara är ägg kan bina

Ett bra sätt att kolla svärmceller är att titta på undersidan av övre yngellådan med sina smala underlister. Där placeras svärmceller ofta.

Det går många gånger bra att använda försädningsburar som tillsättningsburar

finns inga helt säkra metoder i biodling men på detta sätt brukar svärmlystnaden gå över. De har ju fått som de vill, förökat sej.

Byt drottning

Drottningarna i båda dessa samhällen måste sen bytas ut eftersom de är svärmlystna. Att byta en drottning i ett samhälle kan liknas vid en transplantation på människokroppen. Det gäller att förhindra avstötning. Tiden på året spelar stor roll, i maj är det lätt att byta drottningar, men vem har drottningar då? Möjligtvis om man har övervintrat några reserver. Sent på hösten, vid invintringen går också bra. Jag brukar ge en fodergiva och när jag kommer med den andra givan letar jag upp drottningen och sätter till en ny i en vanlig försädningsbur och så på med sista fodret. Det brukar gå så bra att jag sällan kontrollerar efteråt och buren får sitta kvar till våren.

Men ibland måste man byta drottning under svärmsäsongen. Det kan vara att jag behöver platser i parningskuporna eller det värsta av allt – ett ilsket samhälle. Om jag kan ödsla med drottningar tar jag helt enkelt den nya drottningen i en försädningsbur (glöm inte peta bort plastgrejen för utätningshålet) dödar den gamla drottningen och sätter till den nya. Det lyckas inte alltid men är det bra drag och hyfsade bin kan resultatet vara acceptabelt med hänsyn till arbetsåtgången.

Om man har en värdefull drottning känner jag bara till ett sätt. Man får göra en avläggare. Man tar 3-4 ramar yngel, en eller två foderramar och eftersom avläggaren ska stå kvar på bigården skakar ner någon ram med bin (ej drottningen). De får stå någon flygdag så att de gamla bina flyger hem innan man sätter till den

Gör gärna boplatser åt vildbin, s k solitärbin. De är också viktiga pollinerare i naturen. De lever inte lever i samhällen som honungsbin, utan var för sig, dock gärna gruppvís.

nya drottningen och man bör minska flustret så att de kan försvara sej. En sådan avläggare tar väl hand om en ny drottning så att hon inte blir jagad och skadad.

Ilsket samhälle?

Det värsta är nog om man fått ett ilsket samhälle som ofredar folk, då måste man byta kvickt. Det verkar vara extra svårt på sådana samhällen, kanske för att drottningen man sätter dit ofta är genetiskt annorlunda än de ilska bina. En möjlighet är att flytta samhället en bit i bigården så att de gamla bina flyger in någon annanstans och sen är det mycket lättare att hitta den gamla drottningen och byta henne. Att sätta till en cell är också en möjlighet. Man kan sätta den i en cellskyddare eller ta lite tejprunt basen på cellen så att bina inte kan gnaga där. Detta tricks använder jag mej av när jag sätter till andra omgången celler i parningskuporna, för då är bina där gamla och griniga.

Tidig skörd

De som har ett tidigt drag (oljeväxter) kan redan nu behöva ta hand om den honungen. Första momentet är skattning, också här finns många metoder. Biblåsare tycker jag inte om, jag vill inte att bina hamnar på marken och den bullrar. Bittermandel fungerar men jag tycker det luktar och är rädd det ska spridas till honungen. Bitömmare är bra men man måste åka till bigården två gånger, så för mej återstår bara traditionell skakning och borstning. Jag borstar av bina framför kupan innanför paviljongväggen, där finns ett utrymme på 15-20 cm och där hittar bina lätt in igen. Man ska tänka på att det kan vara bin som

inte varit ute och orienterat sej. Denna metod är relativt snabb men problemet är att den sliter på axlar och rygg så jag kan inte helhjärtat rekommendera den. Arbetet med slungning ska jag berätta om i nästa nummer.

Solitärbin

Om man har ett naturintresse och skaffat sej kunskap om bin då har man antagligen lärt sej att det finns många flera slags bin än våra tambin. I Sverige har påträffats över 200 arter av så kallade solitära bin, gemensamt för dom alla är att de minskat i antal under senare år. Det beror säkert på flera orsaker men jag tror att en viktig orsak är bristen på lämpliga bostäder, så varför inte göra ett bihotell. Vi biodlare är ju nästan de enda, bortsett från några forskare, som har en viss kunskap om insekter, och det förpliktigar. Självt har jag snickrat ihop en konstruktion (se bild) med hyllor fyllt dem med div. material, träklampor med borrarade hål. Ihåliga växtstjälkar instoppade i tegelrör, sand och allt möjligt som ger små sprickor och hål. Jag har hört att sugrören man får på Mc Donalds ska vara lagom stora men det har inte jag några för så långt sträcker sej inte min offervilja. □